

Festivalul de Teatru de la Sibiu, 30 mai–8 iunie

Andreea DUMITRU

O ediție pe pilot automat

Întrucât și-a propus ca, în anul 2008, Sibiu să fie desemnat drept capitală culturală a Europei, Constantin Chiriac, directorul Festivalului Internațional, a părut dispus să sacrifice exigența și coerența celei de-a zecea ediții (30 mai–8 iunie 2003) de dragul lansării pe toate pistele menite să-l conducă spre acest obiectiv. Patronat de prim-ministrul Adrian Năstase, de UNESCO, sprijinit de Comisia Europeană, Festivalul a fost onorat spre sfârșit și de prezența ministrului Culturii, Răzvan Theodorescu, al cărui scurt turneu de imagine i-a ținut cu răsuflarea tăiată pe organizatorii confrunțați cu numeroase probleme de programare. Fusese deja suspendat multasteptatul spectacol *Carmen* al Teatrului Prialpe din Germania, realizat în cadrul programului „Noi, romii, suntem europeni” al Comisiei Europene, iar alte montări se suprapuneau, spre neșansa unor trupe. Așa s-a întâmplat cu *Purgatoriul*, episodul acvatic și pirotehnic al *Divinei Comedii*, proiect al Teatrului “Radu Stanca” (muzica: Iosif Herțea, regia: Mc Ranin), care, prezentat în peisajul atractiv turistic al Ocnei Sibiului, i-a lipsit pe actorii japonezi din *Prințul Hangan și Prințesa Terute*, de la Yokohama Boat Theatre, de o însemnată parte a publicului lor.

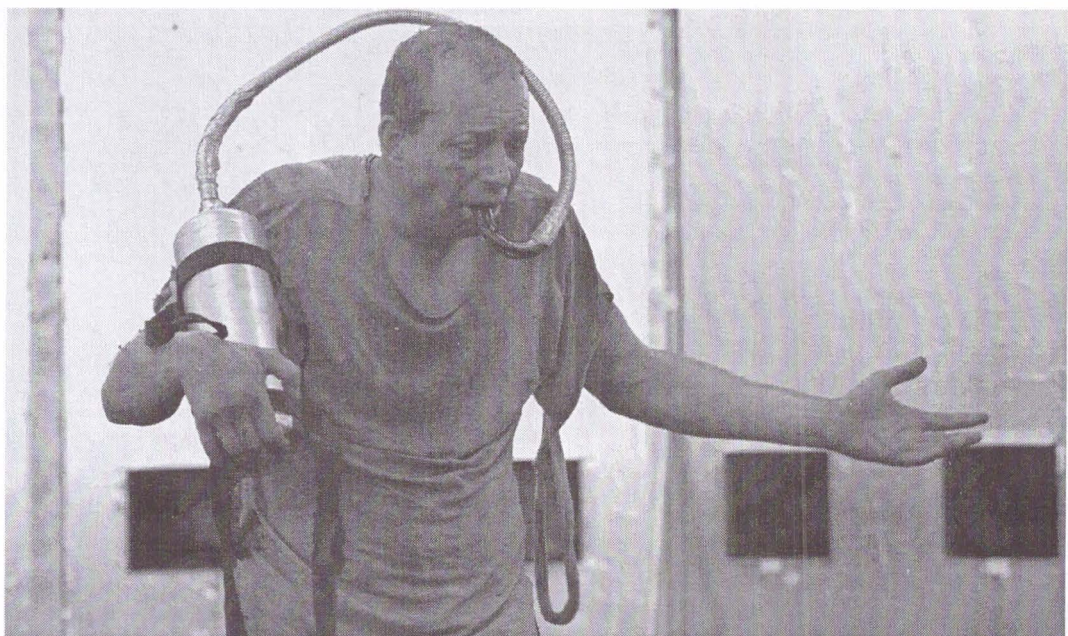
Includerea în rețele teatrale internaționale ori sumedenia de parteneriate cu diferite organizații au, desigur, importanța lor. Există însă riscul ca, în aluatul tot

Scenă din *Divina Comedie* după Dante.

mai dens al Festivalului, să intre de-a valma evenimente reale și acțiuni doar bifate. Virtualul spectator pierde timpul, adesea, mai mult căutând decât gășind ateliere, seminarii, expoziții, conferințe de presă, concerte etc., deci mai mult bombănind decât aplaudând. Sațietății îi ia locul frustrarea, bucuriei – mirarea. Cel rămas fără busolă, chiar și cu “harta” Festivalului în mână, se poate bucura totuși de atmosfera de tihnă bavareză care domnește în centrul vechi al orașului, printre amatorii de jocuri de artificii, mititei și bere, ascultându-i prin piețe ori pe la terase, pe urmașii pieilor-roșii de la Sondaky (Canada) ori pe jazz-man-ii inepuizabili de la Jour de Paye (Franța).

Constantin Chiriac nu ratează nici un prilej de a aminti că Festivalul său a format un “public deștept, care știe să nu întrerupă energia unui spectacol”. Afirmatie confirmată de sibienii care s-au călcat în picioare pentru a aplauda vedetele teatrelor bucureștene din *Legenda ultimului împărat* de Valentin Nicolau și *Baal* de B. Brecht, ori ultima producție internațională semnată de Silviu Purcărete, *Cumnata lui Pantagruel*, marcând “Anul mondial Rabelais”. De fapt, pentru teatrul românesc, adevăratul câștig al Festivalului îl reprezintă tocmai relația privilegiată stabilită cu asemenea regizori importanți. Teatrul-gazdă a supus *Experimentului Iov* al lui Mihai Măniuțiu, un public select, martor detașat și totodată implicat al unui seim ontologic, simulat cu mijloace artistice într-un adevărat spațiu-laborator. Pentru protagonistul Marian Râlea, itinerariul biblic s-a prelungit însă, în aceeași seară, la Biserica Azilului, cu prima etapă a proiectului *Drumuri spre Santiago*, inspirat din Evanghelia lui Ioan, dar și din mărturiile celor care s-au opus regimurilor totalitare din Europa estică a anilor '50. Spectacolul, realizat de Anca Berlogea și Dragoș Galgoțiu, în cadrul proiectului UNITER, „Memoria celor care au trecut”, cofinanțat de Uniunea Europeană prin programul “Cultura 2000”, își va continua periplul în locuri europene sacre ori de patrimoniu, ca punct terminus fiind ales Santiago de Compostella.

Marian RÂLEA în *Experimentul lui Iov*, adaptare după Vechiul Testament.

A zecea ediție a adus, deci, în prim-plan, creatorii descoperiți și cultivați cu sânge în anii anteriori: imprevizibilul regizor ucrainean Andriy Zholdak, între timp devenit colaborator al teatrului-gazdă, prezent de data aceasta cu patru(!) producții: *O lună la țară* după Turgheniev, *O zi din viața lui Ivan Denisovici* după Soljenițin, dar și mai vechile spectacole *Hamlet* și *Othello*?, și regizorul Bocsárdi László ale cărui superbe creații de la Teatrul "Tamasi Aron" din Sfântu Gheorghe, *Nunta însângerată*, *Profetul Ilja*, iar acum un *Romeo și Julieta* încărcat de melancolie, jalonează istoria ultimelor ediții. Prezentă plină de sens uman și teatral, Bocsárdi László a mărturisit, la conferința de presă, că a montat *Romeo și Julieta* pentru „a vedea ce relație mai poate avea cu dragostea” acum, la patruzeci de ani împliniți, vorbind însă despre o dragoste sinonimă cu „infinutul sau Dumnezeu”. Credo-ul artei sale ar putea fi rezumat astfel: „Fac teatru, încercând să dovedesc că prin această dimensiune pot să câștige valorile care nu mai au șanse în altă parte, în cotidian”.

Tompa Gabor, și el regizor de marcă al spațiului teatral de limbă maghiară, a descins la Sibiu cu trei spectacole extrem de diferite: *Gândacii* de Witkiewicz al Teatrului "Radu Stanca", *Play* după S. Beckett al Teatrului Maghiar din Cluj (văzut de prea puținii spectatori îngăduiți în mica sală a Teatrului Gong) și *Astă-seară se improvizează* de Luigi Pirandello. Acesta din urmă i-a deconcertat însă pe fanii regizorului, nefiind decât o producție de absolvență a studenților săi de la Freiburg, prezentată de Kammerspiele Im E-Werk, teatrul arondat școlii înființate aici cu ani în urmă de actrița Lucia Doroftei. Preocupat de piesele care plasează în centru teatrul ca model al lumii, Tompa Gabor a destăinuit ziariștilor că montează întâia dată un Pirandello. Fascinat de „frageda viață a actorului care trăiește mai multe vieți, dar moare ca un om de rând”, a văzut în această piesă un „un labirint de oglinzi și clișee teatrale”. În spectacolul său, actori fără chip, purtând cutii de recuzită, o imagine familiară teatrului lui Purcărete, se refugiază în teatru, figurând personajele încă nechemate la viață, starea premergătoare identităților scenice.

Scenă din *Ferma animalelor* după George Orwell.

Devoratorii nopților de festival sibian au mai aplaudat *Ferma animalelor* de George Orwell, spectacolul direct, concret, plin de forță, al actorilor britanici de la Northern Stage Ensemble. Un scenariu coerent, un decor minimalist, o coloană sonoră violentă i-au susținut pe interpreții care, timp de o oră și jumătate, au alergat, s-au tăvălit în noroiul de grajd, s-au scufundat într-o vană cu apă murdară, au cântat cu patos ori au sugerat onomatopeic personajele necuvântătoare ale unei istorii prea bine cunoscute.

Din secțiunea găzduită de spații nonconvenționale, am remarcat-o pe actrița Ioana Crăciunescu prezentând în versiune bilingvă piesa lui Matei Vișniec, *Sufleorul fricii*, ocazie de a afla că la Orléans, și nu la noi, are loc o săptămână de teatru consacrată dramaturgului român. Fosta studentă a lui David Esrig și Radu Penciulescu își asumă cu îndreptătit orgoliu existența actuală de artist independent, afirmând: „mă regăsesc în roluri care îmi pun în pericol statutul de actriță”.

Dintre întâmplările de mai mică anvergură trebuie notat, datorită inventivității și proșpetimii, proiectul intercultural *Comedia erorilor*, vizând reintegrarea prin artă a persoanelor tinere marginalizate de societate, în cadrul căruia Claire Hind din Marea Britanie a lucrat cu micuții de la Școala pentru deficienți de auz. Așezat sub o temă cam vagă, *măine.net*, Festivalul a cuprins și o (încă) anemică bursă de spectacole, și experimente la Cetatea Cisnădioarei, și o secțiune rezervată școlilor și academiilor de teatru, salvată de producțiile UNATC: *Spațiu vital* de I. Horovitz și *Isbjorg* de H. Sigurjonsson. O imagine a evenimentului, vie, dezinhibată, provocatoare, cu bune și cu rele, s-a regăsit în revista „Aplauze”, editată în colaborare cu Secția Română a A.I.C.T., de către studenții teatrolgi ai UNATC și ai Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

Cum momentele de criză trădează chiar un organism sănătos, se poate spune că, după zece ani, Festivalul de Teatru de la Sibiu și-a permis să funcționeze și pe pilot automat, mai mult în virtutea prestigiului acumulat în timp și a intereselor cu bătaie mai lungă, decât a preocupării exclusive pentru succesul acestei ediții aniversare.

Marina CONSTANTINESCU

PRIZONIERII

Am mers anul acesta la Festivalul de la Sibiu ca să vad, punctual, anumite spectacole puse în scenă de regizori care mă interesează foarte tare. Acest tip de concentrare, să-i spunem, devine la un moment dat un exercițiu obligatoriu pentru un spectator profesionist ca mine. Sigur că este necesar să acoperi cât mai mult din peisajul teatral autohton, sigur că ar fi minunat să ai bani și să nu ratezi premierele importante din lume, festivalurile, efervescența acestei arte pentru ca să poți lărgi aria informației și să rezulte de aici evaluări corecte, raportări față de mișcarea și ritmul mondial al teatrului și nu doar acelea limitate la cercul nostru strâmt. Din păcate, trăind aici nu îmi este întotdeauna la îndemână această modalitate firească de a practica astfel profesiunea. De la un timp, însă, aleg ceea ce doresc să văd. Fac o selecție. Încerc să-i ofer ochiului imaginii de o anumită valoare. Nu trăiesc în utopie și nu-mi hrănesc mintea cu speranța perfecțiunii absolute. Nici nu cred că este potrivită pentru teatru. Un spectacol este viu și puternic